

סוף זמן קר"ש

עש"ק משפטים

9:02

עש"ק תרומה 9:00

מאן דלא קרי קר"ש בעונתה
בנדוי הוא כל ההוא יזמא
(וזה"ק בלק קפ"ו)

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקהל יטב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת משפטים

מס' פסחים כ: עד כב:

פרשת תרומה

מס' פסחים כג: עד כה:

ברקן את החזן, משיבתי את חזן הרע
על ידי עסק הנהגה, לאור חזן וקאט, חזן
באשכנז, חזן, חזן, חזן, חזן, חזן, חזן, חזן
כשרים עוד להשתמש באור חזן
הנהגה ברך משה עמוד יט

כ"ג שבט תשע"א

משפטים

שנה י"ג גליון י"ז (תקנ"ט)

אחרי רבים להטות לטובה

ואלה המשפטים, ותרם אונקלוס ואלין דינאי די תסדר קדמיהון. כי הנה ידוע אשר בעולם הבינה שם נמתקין הדינים בשורשן, כי שורש הדין הוא יצחק שהוא עולם הבינה. ובשמו נרמז מספר שני פעמים 'חסד' העולה 'קדם' עם מספר דין' עולה במספר 'יצחק'. הרי אשר החסדים הם תרי נגד חד, ואחרי רבים להטות, על כן אמר אשר בשורש הדין שם נמתקין. וזהו והבוטח בד' חסד יסובבנו, היינו אשר ב' פעמים 'חסד' העולה 'קדם' מקיפין את הדין שלא לשלול כלל, כמו שנרמז בשמו של יצחק כנ"ל. ועל כן 'חסד' יסובבנו עולה במספר 'יצחק'. וזהו ואלין דינאי שהוא דין, די תסדר 'קדמיהון', היינו להמתיק אותן בשורשן, על ידי מספר 'קדם' שהוא ב' פעמים 'חסד', ואחרי רבים להטות לטובה.

אמר טעם

מי גילה רו זה

ואלה המשפטים וגו'. איתא במדרש הה"ד מגיד דבריו ליעקב וגו', נ"ל לפרש דהנה קי"ל (קדושין כ.) כל הקונה נ"ע קונה אדון לעצמו שט' כי טוב לו עמך, והקונה נ"ע חייב במזונות אשתו ובניו, וגם ידוע דהש"ת בעצמו מקיים התורה, ומאחר דהקב"ה קנה אותנו לעבדים, ממילא הו"ל כביכול קונה אדון לעצמו ומחייב במזונות אשתו ובניו, והקב"ה גילה סוד זה לישראל לפני מתן תורה דהוא כביכול בעצמו מקיים התורה, וממילא ה' ינקל להם לקבל התורה, בידעם שצ"ז יהי' כביכול קונה אדון לעצמו ומחייב במזונות אשתו ובניו, אבל לאוה"ע לא גילה סוד זה ולכן נמנעו מלקבל התורה, וזהו כונת הפסוק מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטי ישראל היינו משפטי דייקא שהוא בעצמו מקיים, לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום דלהם לא גילה רו זה ממילא נדחו לחזק ולא קבלו את התורה.

שנת ה'תשס"ו

כעדות שקר דמי

אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס. יש לפרש הכוונה, כי אמרו ביזמא דמי שריש לקיש היה מדבר עמו בשוק, היו בני אדם נותנין לאיש ההוא ממון לצורך משא ומתן בלא עדים, כי ידעו שלאמלא אינו איש תמים, לא היה ריש לקיש מדבר עמו. ונמצא שריש לקיש שדיבר עמו, היה אז כמעיד על האיש ההוא שהוא ישר. ובאם ידא לאיש כמו ריש לקיש עסק עם רשע, יחשבו אנשים שרשע זהו הוא באמת אדם הגון ויחזקו לו ממון בלא עדות, אבל לבסוף יכפור הרשע בדבר, ויאל מזה שהצדיק שדיבר עמו היה עד חמס, שמתוך עדותו נחמס ממון, וכעדות שקר היא זו. זה שאמר הכתוב, אל תשת ידך עם רשע, שלא תשתעשע ותתחבר עמו, ולמה, מפני להיות עד חמס, כי תהיה עי"ז עד שקר ותגרום לגלויית ממון.

חזק ספר

בדיני שמים חייב

ולא יהיה אסון ענוש יענש כאשר יישית עליו בעל האשה ותתן בפלילים. וקשה מה נשתנה בטענה אמרה אתן ואתן בפלילים פ' על פי הדיינים, והלא כל הלבנות טוען וטוען הן על פי הדיינים ואפילו הכי לא נכתבה תורה בכל מקום שלם ישלם בפלילים. ונראה דהנה כשאמר הכתוב ואם אסון יזיה ונתנה נפש תחת נפש ופטור מלשלם דקם ל' בדברה מיני, אמרין בב"מ דפטור דוקא בב"ד של מטה, אבל בדיני שמים חייב לשלם. וזה שהדיק הכתוב דהא דאמרין דדוקא אם לא היה אסון ענש יענש בממון, וזה בפלילים, בב"ד של מטה, אבל בדיני שמים אפילו אם יהיה אסון חייב לשלם.

פס"ס

פרטי הדברים

ורצע אדוני את אמו במרצע. פרש"י מה ראה און להרצע מכל שאר אברים שנגזר, אמר רב יוחנן פ' וזאי און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב והלך וגנב תרצע. וקשה דהא הפסוק לא תגנוב מיירי בגונב נפשות, ולא בגניבת ממון שנגלגל ומכר זה לעבד, ונראה דאיתא במדרש ע"פ וידבר אלקים את כל

הדברים האלה, מלמד שלכל דיבור ודיבור אמר פרטי הדברים השייכים לאותו דיבור. והכוונה דלמשל בלא תרצח אמר נמי המלביץ את פני תבירו שהוא כעין רציחה דאילו סומקא ואתי חיוורא, וכן בדיבור לא תגנוב אמר נמי גנב ממון וגונב דעת הבריות וכו'. והנה עוד פשט איתא במדרש שם בפסוק הנ"ל וידבר אלקים את כל הדברים האלה, מלמד שאמר כל הדברות בדיבור אחד מה שאמר אפרס לפה לדבר ולאון לשמוע. ומעתה יובן הרש"י, און זאת ששמעה על הר סיני לא תגנוב, הרי כיון ששמעה את הדברים בע"כ אי אפשר לומר כדברי המדרש הנ"ל שאמר הכל בדיבור אחד מה שאין האון יכולה לשמע, אלא הפשט האחר בהפסוק הוא העיקר שאמר פרטי הדברים של כל דיבור ודיבור, ונמצא דאף בהפסוק לא תגנוב קאי בגונב נפשות, מ"מ אמר גם הפרט של גונב ממון, ולכן כיון שהוא הלך וגנב ממון תרצע אונז.

חזק ספר

מדריך את אחרים

לא תהיה משכלה ועקרה בארצך את מספר ימין אמלא. ונראה לפרש עפ"י מ"ש החת"ס וזה"ל, לפרש הפסוק והותיך ה' לטובה כפרי בטןך, על דרך מ"ש הרמב"ם ז"ל באגרת לבנו, אשרי אדם שחתם ימיו במהרה, שלכל אדם יש קצבה מה הוא צריך לתקן בתורה ובמצות, ונמי שנמר הקצבה ההיא, השלים ימיו, וכל זמן שהאדם חי עמי אדמות עלול הוא לחטוא, כי ארבו טמון בחובו, ע"כ מוטב שישלים עצמו מהרה ויצא בשלום מן העולם. אמנם היינו אם הוא לעצמו, ואינו פועל על אחרים להטיבם, אבל אם יש לו בנים או אחרים אשר הוא מדרים בדרכי ה', אזי אף שכבר השלים עצמו אין קצבה לוה, וז"פ הפסוק והותיך ה' לטובה, שיתן לך מותרות חיים לטובה, והטעם, כפרי בטןך, כדי שתוכל לנהלם על מבועי התורה, עת"ד ז"ל. ועפ"י ז"ל הפ' לא תהי' משכלה ועקרה בארצך, שתתברך בבנים, ועי"ך כן את מספר ימין אמלא, ר"ל אף שכבר השלמת עצמך, ירבו ימין ויוסיפו לך שנות חיים, עבור שתדריך בנים בדרכי ה'.

דברי יואל

צריך לאחוז במדת ענוה

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, איתא במדרש הה"ד מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטי ישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום. ונראה דהנה מצוי בדברי חז"ל שותהורו הדיינים באוהרה יתירה לאחוז במדת הענוה, וכדאיתא בגמרא אמר רבי אלעזר, מנין לדיין שלא יפסע על ראשי עם קודש, שנאמר ולא תעלה במעלות, וסמין ליה ואלה המשפטים אשר תשים. והאריך בזה הכל יקר בפרשתן, כי באם לא יאחוז הדיין בענוה יתירה, תביאוהו גסותו לחתוך הדין במרוצה מבלי עיון היטב, ויבא להכשל בדבר המשפט, עיי"ש בדבריו. וזה שדרש המדרש, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ולמדו חז"ל מכאן שיתנהג הדיין בענוה יתירה ולא יפסע על ראשי עם קודש, הה"ד מגיד דבריו ליעקב, פ' שהקב"ה מגיד את דבר המשפט למי שמתנהג בענוה יתירה בבחינת עקב, ועל זה אמר לא עשה כן לכל גוי, כי מדת הענוה אינה שייכת כלל אצל אומות העולם, כדאיתא במס' חולין (דף טז).

ברך משה

כל אחד לפי מדרגתו

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ובמס' סנהדרין (דף ז:) אשר תשים לפניהם, אלו כל הדיינים מקל ורצועה. י"ל הכוונה על דרך דמותאמרא משמיה דהרה"ק הרבי ר' זושא וזה"ל שה' שאל יענש על מה שלא היה נכבדות אחיו הרה"ק הרבי ר' אלימלך וזה"ל, שהרי אחיו אינו יכול להיות נכבד, אבל יענש על זה שלא היה כפי מה שצוה אמונה היה יכול להיות. וזב"ל"ק"ק מען וועט נישט שלאן וזושא פארוואס ער איז נישט געווען מיילעך, וייל וזושא קען דאך נישט זיין מיילעך, מען וועט שלאן וזושא פארוואס ער איז נישט וזושא. וזה שאמר ואלה המשפטים אשר תשים, אלו כלי הדיינים, לפניהם, לפי הפנים של כל אחד ואחד, כפי מה שהיה יכול להתעלות.

כ"ק מרן דאמרי"ד שליט"א

רפואת הרופא

בגמ' מס' בבא קמא (פ"ה ט"א) תנא דבי ר' ישמעאל, ורפא ירפא, מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות. ברמב"ן הק' (פ' בחוקות) כת' שבזמן שישאל שלמים בקיום התורה לא יתנהג ענינים בטבע כלל, כי יברך ה' לחמם ומימם ויסיר מחלה מקרבם עד שלא יצטרכו לרופא ולהשתמר בדרך מדברי הרפואות כלל כמשי"כ אפי' ה' רופאך, ומה חלק לרופאים בבית עושי רצון ה' אחר שהבטיח הש"ת והסירותיו מחלה מקרבך, ומה שאמרו חז"ל מכאן שניתן רשות לרופא וכו' הכוונה עפ"י הגמ' היינו שאלו לא היה דרכם ברפואות היו נחלים כפי אשר יהי' עליו עונש חטאו ויבריא ברצון ה', אבל הם נהגו ברפואות, וה' הניחם למקרי הטבעיים, וז"ש מכאן שניתן רשות לרופא וכו' ולא אמרו שניתן רשות לחולה להתרפאות, אלא כיון שחלה החולה ובא להתרפאות כגונג עצמו מלפרא אותו מחשש שמא ימות אצלו, כיון שהוא בקי במלאכת הרפואה, וכן לא יאמר שה' לבדו הוא רופא לכל בשר ואין לו לרפאות מכיון שכבר נהגו בני אדם להתרפאות, (ועי' כע"ז באבן עזרא בפרשתן). אמנם הרמב"ם (בפיה"מ מס' פסחים ס"פ מקום שנהגו) חולק על המפרשים שהטעם שהתכבדו הודו לחזקיהו המלך שגנו ספר הרפואות, הוא כיון שהיו החולים עושים כמו שכתוב בספר הרפואות והיו מתרפאים ולא סמכו על הש"ת, כי אין חסרון בבקשת הרפואה, וכמו שהאדם שירעב ילך אל הלחם ויאכל ממנו וסר רעבונו ואינו ספק שיבריא מאותו חולי החזק חולי הרעב, ויודה לה' שהצמיא לו מה שיישיב אותו ויחי' ויתקיים, כך ניתנה רשות לחולה לבקש רפואה ויודה לה' שהצמיא לו רפואה לחלו.

ועד"ז כתב ג"כ בס' חובת הלבבות (שער הבטחון פרק ד') שכמו בענין פרנסה צריך אדם להתעסק באמצעים שיוכל להתפרנס על ידם, ואל יתירשל מלחזר אחריהם, ויחד עם זה יבטח באלקיו שלא יעזבוהו ולא ירפאו לו יתעלם ממנו, כן הוא בגונג הבריאות והחולי שעל האדם לבטוח בה על הבורא, ויחד עם זה עליו לראות על בריאותו התמידית עיי' אמצאים טבעיים ולרפא את מחלותו בדרכי הרפואה הנהוגים בעולם כמו שנהג הבורא ית"ש ורפא ירפא, רק שלא יחשוב שהאמצעים האלה גורמים מחלתו או רפואתו מצד עצמם, אלא מחמת שמהם פועלים רק ברשות הבורא, ופעמים ירפא אותו הש"ת בלי אמצאים כלל או אפי' בדברים המזיקים הרבה עיי"ש. בספר"ק דברי יואל פ' האזינו מבאר שכיון שכתבה התורה ורפא ירפא והתורה קדמה לעולם, וזה היה מתנאי הבריאה שישעבדו חוקי הטבע למצות התורה, ע"כ הושמה בטבע הבריאה שיעזיל הרפואה עפ"י הטבע, וזה רצונו יתברך לשנות החולי עיי' הרפואות. וכן בספר"ק ברוך משה (פ' תבא) מאריך בענין וכתב בתו"ד שנתנה התורה רשות לדרוש ברופאים בדרך הטבע כשם שהותר לבקש לחם להשיב רעבונו, והרפואה אינו אלא שליח מאת הקב"ה הבורא רפואות לרפאותו מחלי וע"כ מציעו שרפואות כאלו הנוגדים לאמונתו ה' ודרך התורה אסור לנו להתרפאות בהם, וכדאי' בגמ' (ע"ז כ"ז עב) אסור להתרפאות מערבים או מינים ואפיקורסים, כי לא הותר לנו להשתמש ברופאים אלא באופן שאינו סותר את האמונה בהישיית הרופא חולים.

ובחתי"ס (בפרשתן) מתחזק בשיטת הרמב"ן, ועל מה שדימה הרמב"ן את זה למבקש לחם לרעבונו כתב, ולפ"ד אין בזה ריח וטעם כי חולי הרעב הוא בטבע ולא בא על חטא, משא"כ שאר מיני חולאים אין אדם נוקא אצבעו מלמטה וכו' ולא עביד קוב"ה דינא בלא דינא, ואי"כ מה לו להתחכם על גזירות הש"ת להסיר חליו בסמנים המועילים, יתקור אחר סיבה הראשונה שהוא החטא שגרם לזה וישיב ממנו ויתפאל לא ה' וירפאוהו עיי"ש.

תולדותיו

נולד בעיר נייטרא ביום כ"ט לחודש שבט תרכ"ה, ובגיל הבר מצוה נסע לחוסט לשיבתו הגדולה של הגה"ק המהר"ם שיק זצ"ל, ותשע חדשים למד שם עד לפטירתו רבו - ומשם עבר לעיר מאטערסדארף ללמוד אצל הגה"ק החתן סופר זצ"ל - ומשם נסע לסניגט ללמוד אצל מרן הקדושת יו"ט זצ"ל. בא בבית הנישואין בשנת תרמ"ט ולקח את בת הרה"ח ר' נפתלי צבי קראוס ז"ל ראה"ק דאיהעל. בשנת תרנ"ב נתקבל לרב במאגנאדארף וכיהן שם עד שנת תר"ע שאז נתקבל לאב"ד בעיר קראלי ובשנת תרפ"ד עזב את העיר קראלי ובמקומו נתקבל מרן רביה"ק ז"ע - ועלה לכהן פאר בעיר קאשוי ושימש שם את נשיאותו ברמה עד יום פטירתו, ועל שם העיר הזאת נתפרסם שמו בקרב ישראל.

גדלותו בתורה

יגע ולעי באורייתא כל ימיו עד זיבולא בתרייתא יומם ולילה, וה' מרבה בתעניתים, כבר מימי בחירתו ה' מתנהג כן עד שנותיו האחרונות ממש שאז הפסיק על ידי הפצרת מקורביו, הוא התחיל להתענות עם בואו לשיבתו של החתן סופר, היה אומר, "הימים שצמתי במשך ארבע השנים במאטערסדארף היו הרבה יותר מהימים בהם אכלתי", ה' צם - כפי שסיפר בעצמו - רוב פעמים ממוצש"ק עד יום שלישי בערב, ואח"כ המשיך עד ליל ש"ק, לילה ראשונה אחר הצום ולילה השני' כמעט ולא הרגשתי התענית כי הייתי רגיל לזה, ביום שלישי בערב ה' כבר קשה לישן בלילה אפילו הקצת שהיינו ישינים, מיום רביעי ואילן ה' כבר קשה אפילו לשב ליד השולחן, לישן ה' בלתי אפשרי עמדת כל שלושת הימים ליד עמוד, ולמדנו בלי הפסקה בקול, לא היינו מדברים כלום לא יוצאים מבית המדרש אפילו לרגע, בעמידה חטפנו מפעם לפעם שינה של רגע, שא"כ בלעדי זה כמאמרם ז"ל "שבועה שלא אישן וכו'", "הלימודים של הימים והשנים הללו נשארו לנו והחזיקו אותנו לכל ימינו", עוד סיפר כששה' רב במג"ד והקהילה לא היתה גדולה, וכידוע לא רצה לקבל שום מתנות חוץ ממשכורות הדלה, וה' ביתו רעבים לחם, עכ"ז האוכל הדל שאכלתי פעם אחת ביום החזיק את גופי והייתי בריא וחזק, עד שישבתי שמונה עשרה ועשרים שעות במעט לעת ולמדתי תורה בכל כוחי, לא הרגשתי רעב, לא הרגשתי קור בלילות החורף עת ישיבתי כל הלילה, והעכברים הסתובבו שם וכרסמו את המנעלים שלי ולא הרגשתי כלום. ופוק חזי מה דמסחיד עליו גברא רבה הרידב"ז מצפת בהסכמתו על ספרו שאול שאל ז"ל: "ראיתי שהוא ספר ישר מאד חריף ובקי ובעל שכל ישר, ומסוגל ונכון להורות ממנו הוראה לישראל, וכל חדרי לבבי מלאים שמחה בראותי כי עוד לא אלמן ישראל, עוד גאוני עולם בדור הזה" ע"כ.

בעני לימוד בבוקר לפני התפילה

סיפר הגה"צ ר' של' משה אונגאר זצ"ל אב"ד נייטרא בארה"ב בן הגה"ק ר' שמואל דוד זצוק"ל אב"ד נייטרא, שדרכו של הגר"ש ה' לבוא בכל שנה לעיר מולדתו בנייטרא לקברי אבותיו, קרה פעם שהגיע לעיר בשעה חמש לפנות בוקר, וחיפש בית מדרש שיוכל ליכנס ולא מצא שום בית מדרש פתוח, והתבטא ואמר שבעיר שאין יהודים יושבים ולומדים לפנות בוקר אסור ליכנס, ומני אז הפסיק לבוא לקברי אבותיו, וזה ה' לפני בואו של הגר"ש לכהן ברבנות עיר נייטרא, אח"כ ביקר שוב בנייטרא כשכבר כיהן הגר"ש בנייטרא, וגם הגיע בשעה מוקדמת, ונכנס לביהמ"ד ומצא שה' מלא עם בחורים, והתבטא ואמר בשמחה כעת כבר מותר לבוא לנייטרא, ומאז התחיל בחזרה לבוא בכל שנה על קברי אבותיו וכו"ל. הגר"ש ה' שותה בבוקר לפני התפילה קאנוע עם חלב וצוקער. וה'

הילולא דצדיקא

הגה"ק ר' שאול בראך זצ"ה
כ"ו שבט ת"ש

אומר שהקפידא לא לשתות לפני התפילה אינו חל על לומדי תורה שהם נעורים בלילה ולומדים עד התפילה.

על כס הרבנות

עוד בזמן ישיבתו באויהעל כבר הפצירו בו חבריו וידידיו שיקבל על עצמו איזה משרה של רבנות, אבל הוא ה' שונא את הרבנות, ורק הרביץ תורה לעדרים, והדריך אותם את הדרך אשר ילכו, בלי שום משרה, וכך משלוש שנים, התנהג למעלה עד שנת תרנ"ב שאז נשאר בלי כל מקור פרנסה, וכבר ה' לו משפחה עם שלוש ילדים, ואז הסבירו לו ידידיו שאם הוא רוצה להמשיך ללמוד תורה בהרחבת הדעת, מוכרח הוא לקבל עליו עול של איזה משרה, רבנות או אפי' דינות באיזה קהלה קטנה.

בשנה ההוא נסע לשבות שבתו אל רבו ה' משינאווא לשבת פרשת שקלים, והנה דרכו בקודש ה' שככתב פתקא לרבו הנ"ל לא רשם בפתקא שום הצטרכויות, רק שמו ושמות משפחתו, וכן נהג כל ימי חייו, אמנם בפעם הזאת כשנסע שינה ממנהגו, וכשנכנס במוצאי שבת בפיתקא להיפרד הוסיף בפיתקא בקשה לפרנסה, הרה"ק משינאווא ברכו לפרנסה ונתן לו ציגארי' אחת גדולה ועבה, ואמר לו כשתגמור לעשן ציגארי' זאת יה' לך פרנסה, והוא ברוב חסידותו ברבו, לא עישנו בפעם אחת, אלא החזיקו כשיריים, ולכן לא עישן ממנו אלא פעם אחת בשבוע בכל מוצאי שבת מעט מעט, וכה נמשך אצלו העישון עד קרוב לשלושה חדשים, ובדיקו באותו זמן כאשר כלתה הציגארי', באה אליו משלחת של קהלת מאגנאדארף והציעו לו להיות להם לרב ואב"ד, וגם הבטיחו לו מבוקשו היחידה שיעזרו לו להחזיק ישיבה כאוות נפשו, והוא נענה להם וקבל את הרבנות.

יונה בעז

בכל מקום כהונתו נהג נשיאותו ביד רמה, כבר בקהילתו הראשונה מאגנאדארף כשה' עדיין אברך צעיר לימים בן עשרים ושבע שנים בערך, ובמראהו היה נראה עוד יותר צעיר מגיל זה, עם כל זה עמד נגד בעלי בתים אנשים באים בימים, מהם עשירים ובעלי מעמד, ותבע מהם דברים קשים, באותן הימים כשבא למג"ד ה' מצב היהדות שם ירוד מאד, ונכשלו שלא בידיעתם - אלא מחמת פשטותם - בהרבה ענינים יסודיים של קיום התורה והמצוות, כמו שמירת שבת, כשרות, וכו', ועם ביאתו לשם עשה שם פלאות ובתוך זמן קצר כבר קצר פירות יגיעתו, ה' מרגלא בפומיה, שרב בקהלה שאינו יודע מה מתבשל בקדרתו של כל יהודי בעירו אינו יכול להנהיג את קהילתו, ואכן לא השאיר במג"ד ובכל הגליל בעל הבית אחד שלא הזמין אליו ולפעמים גם את אשתו, לבא אליו ולברר אצלו הנהגת ביתו וכו', ולפעמים במקום שראה צורך ששם נחוץ שיה' בעצמו שם באותו מקום, ביקר בעצמו וכדי להעתיק כאן מה שכתב הוא בעצמו לתלמיד אחד ששאלו - כשעזב את מג"ד ועבר לקראלי - ועל מה ולמה עזב אותם, משיבו וזה תוכן דבריו: כשבאו אלי אנשי קהל קראלי לקבל אותי לרב בקהלתם, ישיבתי וחשבתי ועשיתי לעצמי דין וחשבון... על כל מה שעבר עלי בשנות כהונתי במג"ד בדקתי

בעיני רוחי את מצב הקהלה מיום בואי הנה ועד היום הזה במשך שמונה עשרה שנה... רציתי לדעת האם עלי להמשיך במג"ד או ללכת הלאה, עברתי במחשבתי וזכרתי על כל בית ובית, על כל משפחה ומשפחה במג"ד ובכל הגליל שלי, ראיתי לפני את המצב היורד שה' שורר כאן עת ביאתי הנה, ואת השינויים הגדולים לטובה במצב קיום תורה ומצוות עכשיו "באתי לידי הכרה, שבכל מג"ד והגליל אין בית שאין שומרים בו שבת כהלכתו, אין בית שאין מודקדים בו בעניני כשרות ועניני הבית על כל פרט"ו... כל דבר לא טהור וכל העשבים הרעים נכשתי משרשם, אינני רואה לכן צורך ונחיצות להישאר אהם גס להבא"ו... עכ"ל.

כמו"כ בתחילת בואו לקראלי ה' לו הרבה קישוים להנהגת הקהילה כפי רצונו, ובפרט מעניני תקנות הקאנצליי, אבל הוא עמד באיתן קשתו ולחם בכל תוקף על זה, אבל את והב בסופה, אחר שתי שנים שקטו הרוחות, ונתיישרו כל המכשולים שנעשו ע"י אנשים אלו שלא הבינו ולא נתחנכו להנהגת הקהלות האורתודוקסיות, וקהילת קראלי נתקשרו בעבותות אהבה אליו, אפי' אחר שכבר עזבם ועבר אל קאשוי ביקשו ממנו כמה פעמים שיבוא לבקר אותם.

ריש מתיבתא

דבר גדול עזר לו לשנות לטובה את צביון קהילתו שכיחן בה, כי בכל מקום שכיחן ברבנות יסד והחזיק ישיבה גדולה שהיתה מפורסמת מאד בשמיעו הטוב, ומאות תלמידים מרחבי המדינה וחוצה לה, זרמו אליה, וזה השפיע הרבה על כל המהלכים של העיר, והוא ראה בהרצת תורה עיקר העיקרים ממשאת חייו, כבר מיד לאחר חתונתו בעודו סמוך על שולחן חותנו באוהעל בשנת תרמ"ט כבר הרביץ תורה לבחורי חמד, כל כוחותיו הגופניים והרוחניים הקדיש למענם, לגדלם לתורה ויראת שמים, ה' דרכו לבא מפעם לפעם באכסנייתם לראות מעשיהם איך מתנהגים ומה הם קוראים וכדו', התלמידים שתו בצמא מימיו ללמוד וללמד כדי לשמור ולעשות, ובחמלה גדולה ואהבה רבה נטלם ונשאם, כרחם אב על בנים אהבם, וכן התלמידים כמים הפנים אל פנים נפשם היתה קשורה בנפשו כבדוהו קדשוהו והעריצוהו ובכל משאלותם פנו אליו, גם לאחר חתונתם, בדברים הנוגעים לפרנסתם ובעסקי ביתם, והוא תמיד נענה להם והשתתף עמם בכל צרתם לו צד כאלו היו נוגעים אליו, וכדי להעתיק קטע מצוואתו הנוגע לעניינינו "ואם יה' שם אחד מיוצ"ח וירצה להספידי, אל יתאר אותי בתוארי שוא, צדיק או גאון, ויכול להספידי שחזקתי עצמי להעמיד תלמידים הגונים יראי השם ואוהבי תורה הק' לעסוק בה, וחזיתי לזה מברכות הגאונים מרן הגאון הקדוש מו"ה ישע זצ"ל מבעלו ומרן הגאון הקדוש מו"ה יחזקאל זצ"ל משינאווע". סיפר ר"ש שבאחת מנסיעותיו ממאגנאדארף למרן הגה"ק משינאווא ז"ע, לקרעניץ ה' שם אחד שביקשו שיקח איתו את בנו לישיבתו ויספחהו כאחד מתלמידיו, וגם הדברי יחזקאל ז"ע המליץ בעדו, וכן עשה, ושהה אצלו כשנה, ונסע משם ושוב לא חזר, אחר כך נודע לר"ש שנסע לפראנקפורט, וחשש שיצא שם לתרבות רעה, כי כבר יצא שמה של פראנקפורט לרעה, לכן כתב ר"ש להדברי יחזקאל ז"ע והתאונן לפניו, למה אמר לו לקחת את התלמיד הנ"ל ועתה הוא חושש שיקדיח תבשילו ברבים, ע"ז ענה לו הגה"ק משינאווא ז"ע במכתב "שמבטחו שלא יהיה לו עוד תלמיד שיקדיח תבשילו ברבים", והוסיף ר"ש שדברך כלל לא כתב הדברי יחזקאל ז"ע בעצמו את מכתביו, אלא ציוה להמשיב"ק שיכתוב ואחר שעבר על המכתב חתם שמו, אבל את המכתב הנ"ל כתב הדברי יחזקאל בעצמו מרישא לסיפא.

(המשך בעמוד ד)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, ופירש"י למה נסמכה פרשת דנין לפרשת מזבח, לומר לך שתשים סנהדרין אצל המזבח, ויש להבין הכוונה שצריכים להשים הסנהדרין אצל המזבח. ובמס' סנהדרין (דף ז:) פריך מאי אשר תשים אשר תלמדם מבני ליה.

(ב) להלן בפרשה, וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות. בספה"ק עבודת ישראל כתב לפרש פסוק זה, על פי הנודע (סידור הר"ש בסדר הלימוד) כי הרמ"ק קיבל מפי אליהו הנביא זל"ט, עצה לבטל מחשבה זרה, לומר פסוק (ויקרא ו' 1) אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. וזהו הרמז בכתוב, וכי יזיד איש, הוא היצר הרע, על רעהו, הוא היצר טוב, שהם יחדיו בלבו של אדם, להרגו בערמה, במחשבת ערמונית וכזבת, אז מעם מזבחי תקחנו למות, דהיינו שהסגולה לזה הוא לומר הפסוק אש תמיד תוקד על המזבח, כי בזה יוכל האדם לנצח את יצרו הבא להכשילו, ע"כ דברי קדשו. ובדרכו בקודש נלך ונפרש את הפסוק באופן אחר.

ואפשר לומר בהקדם מה שכתב האלגזי בשמע יעקב (פ' ורא) ליישב היאך יצאו בני ישראל ממצרים קודם הזמן, הרי הקב"ה גזר (בראשית טו יג) ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה, והיו עשה על דרך שאמרו (ברכות כד:) כל העולה מבבל לארץ ישראל עובר בעשה, שנאמר (ירמיה כו כב) בכלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם, ואם כן היאך עברו על דבר תורה ויצאו אחרי מאתיים ועשר שנים, והתירוץ על פי מה שכתבו בתוספות (ר"ה ל: ד"ה ונתלקלו) דעשה דרבים אלים ודחי לעשה דקיל, וכן מבואר במס' פסחים (דף טז.) לגבי קרבן פסח דאיתי עשה דאכילת פסח ודוחה עשה דהשלמה כי עשה דפסח חמיר. וכיון שאילו היו ישראל שוהין במצרים עוד אפילו שעה אחת לא יזכר שם ישראל עוד, על כן היו עשה דהצלת רבים ודחי לעשה דקיל. וזהו ביאור המדרש (שמו"ר פט"ו ס"ה) גדולה חיבתן של ישראל, שנגלה הקב"ה במקום עבודת כוכבים ובמקום טנופת ובמקום טומאה בשביל לגאלן, והקשה ביפה תאר הא הקב"ה כהן הוא (עיין סנהדרין לט.), ואיך עבר על לאו דטומאה. אמנם כתבו התוספות (תמורה לג:) דעשה דרבים דחי גם עשה ולא תעשה, והכא נמי דאיכא עשה דהצלת רבים אלים טובא ודחי ל"ת ועשה דכהונה, עכ"ל.

ועל פי זה אמרתי לפרש מה דאיתא בגמרא (יומא פו:) אמר רבי יוחנן גדולה תשובה שדוחה לא תעשה שבתורה שנאמר (ירמיה ג א) הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד וגו' ואת זנית רעים רבים ושובו אלי נאום ה'. (הרי דתשובה דוחה ל"ת דלא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה וגו'). והקשה בכפות תמרים, מאי גדולה תשובה, הלא כך היא המדה בתורה דעשה דוחה לא תעשה, ותירץ דיש כאן לא תעשה ועשה ומכל מקום עשה דתשובה דוחה אותה, והקשה עלא א"ז זללה"ה בייטב לב הא גופא קשיא הא אין עשה דוחה לא תעשה ועשה. אמנם לפי האמור יש לומר, דהנה מבואר שם בגמרא, תניא היה רבי מאיר אומר גדולה תשובה שבשביל יחיד שעשה תשובה מוחליל לכל העולם כולו. נמצא לפי"ז

דברות קודש

מכ"כ מרן אדמו"ר שליט"א

לפרשת השבוע

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

דתשובה הוא עשה דרבים, ואם כן הוי העשה אלים טפי, ושפיר דחי לא תעשה ועשה. ועל פי זה יש לפרש הכתובים לעיל בפ' יתרו, אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא למצרים

אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ. אמנם לפי האמור כוונת הכתוב, אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, שהקב"ה בעצמו ירד להוציאנו מכור הברזל, ואף שהקב"ה כהן הוא ומצרים היה מלאה גילולים, עם כל זה היה יכול לטמאות עצמו, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי, כי עשה דהצלת ישראל אלים לדחות לא תעשה ועשה דטומאת כהנים, ולזה המשיך ואמר להם ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, ודרשו חז"ל (ב"ר פכ"א ס"ו) אין ועתה אלא תשובה, והיינו שמיציאת מצרים בא הקב"ה להורות את בני ישראל דרך תשובה, דעשה דתשובה דחי גם לא תעשה ועשה, ועל ידי זה והייתם לי סגולה מכל העמים.

ובזה יתבאר הכתוב וכי יזיד איש, זה היצר הרע, על רעהו, זה האדם שחטא שעכשיו הוא רעהו של היצר הרע, ואז אחר שחטא האדם בא היצר שנית בערמה ובתחבולה להפילו בפח יוקשים כאשר האדם נתעורר בלבבו איך שחטא נגד הבוכ"ע, ומבקש עצה לנפשו שיזכה לתקן פגם החטא, או אז בא היצר הרע שנית בערמה להפילו בסכך היאוש שחלילה לא מועיל לו התשובה על רוב העבירות ואין לו תקומה ח"ו משום דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה. ולזה מיינץ לנו התורה הקדושה, מעם מזבחי, היינו מהא דמקריבין קרבן פסח על המזבח אע"ג דכבר הקריבו התמיד של בין הערבים, כי עשה דפסח דאלים דחי לעשה דהשלמה, וכמו כן בתשובה שהוא עשה דרבים אלים טפי לדחות לא תעשה ועשה, ושפיר מהני תשובה על כל דבר פשע, ועל כן בזה תקחנו למות, לשחוט את היצר הרע ששוב לא יהיה לו שליטה עליו, וחלילה להתיימשך שאבדה תקותו. וכבר נודע מה שכתב כ"ק מרן דו"ז זללה"ה בשו"ת דברי יואל (או"ח סימן ל"א) כי צריכים להתרחק ממחשבת יאוש יותר מן הבורח מן הארץ, דכבר מבואר בספה"ק (אגרת התשובה שבספר התניא פי"א) כי מי שאינו מאמין שהקב"ה מוחל למכעיסיו, אפילו שהכעיסו עד אין שיעור, מברך ח"ו בכל יום ברכה לבטלה, חטון המרבה לסלוח, כי הבורא ית"ש הוא מרבה לסלוח עד אין שיעור, עכ"ל.

וזה שאמר הכתוב ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, דאלה הדברים ידברו אל בני ישראל, שתשים הסנהדרין אצל המזבח, דהסנהדרין הן הם ראשי בני ישראל הרודין את העם בשבט מוסר, ומעוררים לבות בני ישראל שישבו בתשובה שלימה להקב"ה, ובאים לחזק את בני ישראל בהא דכתיב אשר תשי"ם ולא כתיב אשר תלמדם, כי תשים היינו שיתקנו מעשיהם הרעים, וחלילה יעלה על לב האדם שאין לו תקומה ולא מהני תשובה, דאין עשה דוחה לא תעשה ועשה. ולזה כתב רש"י שתשים סנהדרין אצל המזבח, דממזבח ילפין דעשה דאלים טפי דוחה אף לא

ולא לפני עכו"ם, שונה מן העכו"ם

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט אמאל געזען ווי א קינד האט זיך צוגעזאלצן דאס עסן, האט ער אויפגעצייטערט, אויז, אלע תאות מוזטו דיר נאכגעבן, פארן צוזאלצן דאס עסן האט ער אויפגעצייטערט, ווי ווייט האלט מיר אונז פון דעם. אמעריקא איז א וועלט פון עולם התאוה און עולם הגשמי, ס'ווערט אהערגעשטעלט מאכלים מגושמים מינים ממינים שונים, געמאכט פאר קליינווארג פאר קינדער, דער פראבלעם איז אז מען וואקסט נישט אויף די קינדערישע שיך, מען ווייסט נישט ווען ס'איז שוין דער זמן וואס מען דארף שוין צום דעם נישט צורירן, בחורים קויפן זיך נאשערייען וואס איז א חרפה און א בושה אז א בחור רירט צו דעם צו, און דאס איז פון די הבלי אמעריקא.

אודאי דארף א מענטש עסן, קיינער רעדט נישט פון פאסטן, און בחורים דארפן נישט פאסטן שובב"ם, אבער מען דארף צו וויסן ווי אזוי מען עסט און וואס מען עסט.

שטייט אין מדרש (תדא"ר פכ"ו) עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו, אז א מענטש וויל זוכה זיין צו לערנען תורה, דארף מען קודם אוועקנעמען די תאות האכילה.

בחורים וואס ווילן זיך מייגע זיין אויף תורה, און ווילן זוכה זיין צו פארשטיין א שטיקל גמרא, דארפן זיך צוריקהאלטן פון די מאכלים מגושמים מיט וואס אמעריקא איז געבענטשט, מען דארף עס נישט אויסרעכענען, יעדער ווייסט וואס זיי זענען, און יעדער ווייסט פון וואס מען רעדט, צו ס'איז מוצאי שבת כמנהג אמעריקא, צו ס'איז אנדערע זמנים, א איד דארף צו זיין אויסגעאיידלט.

ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו, מען דארף הערן דעם פתגם המלך אין אלע ענינים, אלעס וואס א מענטש טוט דארף צו האבן מיט מלכות שמים, ווי אזוי מען עסט ווי אזוי מען גייט אנגעטון דאס גאנצע הילוך.

דער פסוק זאגט, ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם, זאגט רש"י שטייט נישט אשר תלמדם, ווייל לערנען אליין איז נישט גענוג, מען דארף צו וויסן וואס צו טון, לפניהם ולא לעכו"ם, און דאס איז דער יסוד פון די משפטים אשר תשים לפניהם, ולא לפני עכו"ם, א איד איז נישט ווי א גוי, א איד איז דער היפך פון א גוי.

און ווי דער פעטער ז"ל פלעגט נאכצוזאגן מאויבי תחכמי מצותיך, מען דארף קוקן אויף די גוים אויף די שונאים און טון פונקט פארקערט, און דאס איז די משפטים אשר תשים לפניהם, און דאס דארף א מענטש האלטן פאר די אויגן, אנדערש ווי א גוי, דאס איז א איד.

מתוך דרשה לתלמידי הישיבות ביומס"ג משפטים תשנ"ו

תעשה ועשה, ואם כן מזה יש לנו להתחזק דתמיד בכל עת ובכל זמן מועיל התשובה, והעיקר הוא שיהיה לו לאדם הרצון אמיתי לתקן את מעשיו.

הילולא דצדיקיא (המשך מעמוד ב)

לוחם מלחמות ד'

אחד מהדברים הידועים והמפורסמים בעולם שה' קנאי גדול והלוחם האמץ ללא חת בעד כל קדשי התורה ועם ישראל, לא ה' מוכן לשום ויתור או פשרה, אם ה' מדובר מאיהו שהוא שנינוים קלים בדין, במסורה, ובמנהג ישראל המקובל מדור דור, לא התפעל מבקשות, מחניפות, צעקות, מכות, מאסרים, ה' לו מסירות נפש ממש בשעה שרצה מי שהוא להטותו מדרך הישר מדרך האמת, שרביה"ק זי"ע מעיד עליו שהוא הגבר הוקם על עולה של תורה, והוא העמוד הימיני במדינת אלו בדור הזה ועומד לנס עמו ללחום מלחמת ה' בעד תורתו אשר אין לנו דוגמתו עכ"ל. בראש וראשונה לחם בעוז ובתעצומות נגד כת "הנעאלאגין" שבמדינת אונגארין, וכל מקום כהונתו דרש ותבע בכוחו הגדול שקהילתו תתנהג אך ורק עפ"י תקנת היראים ה"אורטודאקסין" שהתבדלו מהנעאלאגין, כמו"כ ה' ראש המדברים בכל האסיפות שהתקיימו לטובת חיזוק הדת, סיפר הגה"צ רי"צ בערנפערל זצ"ל כי היה עד לאסיפה לחיזוק הדת שהתקיימה בעיר פרעשבורג, וראה איך שהגה"ש בבואו לאלום האסיפה שם ידיו על המזוזה ותפילה קצרה בפיו אשר נאמרה בהתלהבות אש קודש: יהי"ר מלפניך שהאסיפה הזאת תהיה לשם שמים, ותהי' נחת רוח לפניך, אבינו שבשמים, ולכבוד התורה, ושכינתא קדישא.

גם אחרי תום מלחמת העולם הראשונה בשנת תרע"ח, שכיזעו הרבה קהילות שהשתייכו להנהגת הקהילות האורט' שבאונגארין עברו למדינת רומני', שממשלתם טרם הכירה את ההנהגה של הקהילות האורט' שנתווספו כעת אל מדינתם, בשנת תרפ"ב נקראה אסיפת כל הרבנים ומנהיגי הקהילות לבוקארעשט עיר הבירה של רומני', כדי לאשר את תקנות האורט', והנה באסיפה זו נתחברו גם מנהיגי חברות הציוניות שמצאו דרכם אל הממשלה, וע"י השתדלותם הוזמן אל האסיפה גם שר החינוך של המדינה, והם רצו להפוך הקערה על פיה ולמסור הנהלת האורט' בידי אנשים חדשים ומתחדשים, והסכנה הי' גדולה, גם כאן עמד במלוא עוזו כגבור חיל בלי פחד ומורא ובמסירות נפש, והציל את היהדות החרדית במדינה זו, היתה זאת אחרי כמה שעות של משא ומתן בענין, עמד אחד מהרע-בנים והתחיל להסביר לבאי האסיפה שעה הזמנים החדשים הגיע העת להוסיף אל הנהלת האורט' אנשים חדשים עשירים וכדו', ר"ש קם ממקומו עלה אל הבימה בלי לבקש רשות, והפסיק את הנואם באמצע, ובקול ארי צעק כשפניו מופנות אל השר: "דע לך אדוני השר אנחנו היהודים... שקבלנו תורתנו הק... לפני ד"א שנה, כאלפיים שנים אנו מתגוללים בכל קצות בעולם, במשך כל ימי גלותנו מסור אבותינו את נפשם בשביל קיום תורתנו, ולא רצו לשנות בה אף אות אחד, רבות מבני עמנו נהרגו בכל מיני מיתות משונות עבור זו, גם אנחנו פה היום כולנו חיים, מוכנים למסור נפשנו עבור קיום הקהלות שלנו כפי שקיבלנו מאבותינו מבלי לשנות כלל, ידוע להו' לכבוד השר, שעה ישראל הראשון בין העמים, שהי' תמיד נאמן למדינה שנמצאים בגלותם וגם נצטוונו בתורתנו על זה, אבל כל זה אפשר כשהמדינה נותנת לנו האפשרות לחיות עפ"י תורתנו, אבל ברגע שהמדינה תחוקק דברים שעל ידיהם תרצה לבטל ולהפריע לנו בעניינים הנוגעים לדת ישראל, אנו פורקים עול הממשלה מעלינו, ונחלם נגדם בכל כוחנו עד מסירת נפש, בענייני דת ודיני תורה אנו כפופים אך ורק לגדולי רבנינו ומורינו וכפי שהם יפסקו לנו דין נעשה, ופסקיהם של רבנינו יוכלו להיות רק עפ"י השו"ע והתורה שקבלנו בהר סיני, בקשתו לכן מכבוד השר המרומם, לקחת דברינו אלו אל לבו, ולאפשר לאסיפה זו לנהל ענייני' כפי שדעת הרבנים ומנהיגי הקהילות שנתאספו היום פה", כל הנוכחים כמעט ונעצרה נשמתם בשמעם דברים אלו, ופחד גדול אחז את כל הרבנים הנמצאים שם, אולם נשתנה המצב מיד כשהשר עמד על רגליו ואמר בקול רם שהאסיפה תמשיך לנהל דיוני' ותקבל החלטותי' כפי רצון הנאספים וברוח הדברים של כבוד הרב מקראלי.

עם תום האסיפה חזר ר"ש לביתו מבוקרסט לקראלי והגיע לביתו קרוב לחצות הלילה וישב ללמוד, אחרי ב' שעות שמע קול דפיקות על חלון חדרו, וכשנשג לחלון השתומם לראות שהגה"ק מנאסוד זי"ע הגיע אל ביתו ותמה הרי"ש מה לכת"כ כ"כ מאוחר בלילה, אמר לו הרב מנאסוד: אחרי שכבודו הצליח להציל היהדות החרדית ע"י נאומו החוצב להבות אש, יראתי' שמא יכשל ח"ו בעון מחשבת התנשאות, ע"כ באתי להגיד למעכ"ת שאל לו לחשוב מחשבות כאלו, כי לכת כלל לא דיבר באסיפה זו, רק כל דיבור שיצא מפיו היתה שכינה מדברת מתוך גרונו, וראי' לדבר אנו ניסה לכת לחזור ולהגיד שנית ואז יראה שאינו יכול. ומאותו יום והלאה הונהג ענייני האורט' ברומני' עפ"י דעת גדולי רבני' - זמן קצר אחרי האסיפה הזאת ניסו עוד כמה פעמים להתערב אצל פקיד הממשלה לעורר שוב את הענין, מובן שהי' באותו העת נשקפת סכנה לחייו, אבל לא עלתה בידם. פ"א ה' לפני פסח כשהיתה נשקפת סכנה לחייו, שאלו אותו מה הוא חושב לעשות מכיון שימי פסח מתקרב ובא, אמר: "שהוא כבר הכין לעצמו חבילה מצוה, יין, ובשר צלי שיכול להתקיים כמה ימים, הכל מוכן אצלו לידו והננו מוכן ללכת בשמחה בשירה ובזמור לבית הסוהר".

כמו"כ לחם נגד כתי' הציונות ולשונם הטמא, גם עמד נגד התיסדות אגודת ישראל כידוע, ולך נא וראה מה שכתב בהקדמת ספרו אבות על בנים באורך. נסתלק ביום כ"ו שבט שנת ת"ש ומנו"כ בעירו קאשוי.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

צפצפולו הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית וועד לחכמים" שע"י מצרע הכוללים קרית יואל וחי למראה עיניו של הגה"צ דומ"ץ קרית יואל שליט"א
לחצרות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפעקס: 845 781 7213

דיני קציצת הצפורנים לכבוד שב"ק

(א) מצוה לקצץ הצפורנים בכל ערב שבת מפני כבוד השבת.
(ב) ויש להקפיד לקצץ צפורני הידים דוקא בערב שבת, ולא ביום ה' משום שדרך הצפורנים להתחיל לצמוח ביום ג' לגילוחן ואין זה מוכרח השבת שבשבת יתחיל עוד הפעם לצמוח? [אבל צפורני הרגלים מותר לקצץ לכתחילה ביום ה'].

- שלא יקצץ הצפורנים כסדרן -

(ג) יש להקפיד לקצץ הצפורנים בדילול ולא ישלם כסדרן אצבע אחר אצבע הסמוכה לה משום סכנה, ואפילו כשנוטל רק ב' צפורנים יש להקפיד שלא ישלם זו אצל זו [רק יפסיק בנטיילת צפורן אחרת שאינה סמוכה לה].
(ד) ולכתחילה יש לקצץ הצפורנים בסדר דלהלן: שיתחיל לקצץ באצבע הרביעית [הסמוכה לאצבע הקטנה] של יד שמאל, ואח"כ יקצץ אצבע השניה של יד שמאל ואח"כ אצבע הקטנה ועל דרך זה יגמור יד שמאל, ואח"כ יתחיל לקצץ יד ימין ויתחיל באצבע השניה [הסמוכה לאצבע העבה] ואח"כ יקצץ אצבע הרביעית ועל דרך זה יגמור יד ימין, ונמצא הסדר בשמאל ד' ב' ג' א' ובימין ב' ד' א' ג' ה'.
(ה) בצפורני הרגלים אין קפידא בזה, ויכולין לקצצם כסדרן.

- שלא יקצץ הצפורנים בראש חודש -

(ו) מצוואת רבינו יהודה החסיד שלא לקצץ הצפורנים בראש חודש, ודעת רוב פוסקים דאף כשהחל בערב שבת יש להקפיד ע"י.
(ז) ויש שכתבו שכליל ראש חודש אין קפידא [ולפ"ז כשהחל ר"ח בערב שבת יכולין לקצץ הצפורנים בליל ששי].
(ח) ואף שכתבנו לעיל [סעיף ב'] שיש להקפיד שלא לקצץ צפורני הידים ביום ה', מ"מ כשהחל ראש חודש ביום ו' מותר לכתחילה לקצץ הצפורנים ביום ה' [ודינים אלו יהיו נוגעים למעשה בערב שבת הבעל"ט שחל בו ר"ח אדר הראשון].

- קציצת הצפורנים בחול המועד -

(ט) מי שהוא רגיל לקצץ צפורניו בכל ערב מותר לקצצם בחול המועד שחל בערב שבת, ויש מחמירים, והמיקל יש לו ע"מ לסמוך.
- המשך דינים אלו בשבוע הבעל"ט -

=====

(א) שו"ע (סי' ר"ס סעיף א'), וכתב בספר חסידים חובא"ר (סק"ד) ובבא"ה (סי' רס"ח סעיף י"ב) שפעם אחד נפטר בן אחד ונתראה להלמיד בחלום שהיה לו כתם על מצחו, וא"ל מפני שלא היה נזהר מלדבר בברכה אחת מעין שבע, וכשהתחיל אומר קריש, ושלא היה נוטל צפורני ידיו בכל ערב שבת לכבוד שבת עיי"ש.
(ב) כן הביא המג"א (ריש הסימן) והט"ו (סק"א) בשם שו"ע, ומה שכתבנו השעם לזה שמתחיל לצמוח ביום השבת כן הוא במג"א שם בשם ספר הגן, וכתבנו על פי ביאורו של המחזיק"ש א"ר ונתניא ושאר אחרונים דהוא רק משום חבד שבת ולא שיש בזה איסור משום [לאפורי' מהם שנראה בתו"ש דס"ל דהוא איסור ע"פ דין].
(ג) כן הוא במג"א (ריש הסימן) עיי"ש במחזיק"ש השעם שמקילין בצפורני הרגלים הוא משום דאין מגולגל וע"כ ליכא כבוד שבת כמו צפורני הידים.
(ד) רמ"א (סי' ר"ס סעיף א'), ומקורו מאבודרהם, ואף שהמג"א והט"ו הביא מהתשב"ץ שהארי"ל לא דקדק בזה, מ"מ מצונו בזה חמור בדעתו דבהנהגות יש נוחלין הביא מהארי"ל להפך, חובא"ר (סק"ד), וכ"כ האחרונים להחמיר בזה, והא"ר (סק"ד) והמג"א הביאו בשם מהר"ם אבודרהם שם דדוח קשה לעלות ללשכתה ולקבוע ביום ר"ל, וסיים הא"ר (שם) באומרו מי ישמע להקל ראש בחמירה סכנתא.
(ה) א"ר (סק"ד) בשם ספר בשבילי אמונה.
(ו) סדר זה חובא"ר ב"מ, ומה שכתבנו לט"ל קודם יד שמאל ואח"כ יד ימין כן במבואר ג"כ בשפוטו ברמ"א וכן הביא הא"ר (סק"ד) בשם הכלבו ה"ר בפי"א (א"א ס"א) ובלקוטי מהר"רי"ן וכן הוא בעוד אחרונים, אכן הא"ר מבטשטש מצדו להתחיל ביד ימין עיי"ש.
(ז) צעות השלחן (סי' ע"ג סק"ז), וכ"כ מהפוסקים שכתבו צפורני ד' עיי"ש, ובבא"ה המג"א והט"ו כתבו בשם הארי"ל דאף דקדק בזה א"כ די להתמיר רק כמה שמופיש לאיסור.
(ח) הנה כצוואת רבינו יהודה החסיד אנו מבואר שחשכנה אין גם בערב שבת דבערב שבת שייך לומר שומר מצוה לא ידע דבר וכן צידד בתה"ד (סי' י"א), וכ"כ בספר ד' אפרים (על צוואת ר"י החסיד) ששמע מאיש נאמן שראה בעל הקדושת יר"ש שקצץ צפורניו ב"ח שחל בערב שבת עיי"ש, וכ"כ בשו"ת אלף המגן (סי' י"ב), מ"מ לענין דינא נקטו האחרונים להחמיר גם בערב שבת כמ"ש המג"א (ריש הסימן) ונתניא (סעיף א') [לענין תספורת השערות] וכ"כ בשע"ת (סי' רנ"א) והנהגתו להחמיר וכ"כ הדר"ך החיים וקיצור שו"ע והמשב"ב (סק"ד) וכן בלקוטי מהר"רי"ן (סדר הנהגות עיי"ש) חולק על האלף המגן דקשה לעשות מעשה נגד כל הני גדולים ודבר אמור ח"ל וכי פורקא לסכנתא עיי"ש, וכן האריך בשלחן השטור (סי' ד') להתמיר עיי"ש.
(ט) א"א מבטשטשטש (מהר"ה סי' תי"ז) וכ"כ במשנת יעקב (להגה"צ מקאפשי זצ"ל -), ואף הדפוסקים סתמו בזה, מ"מ כהנהגה להקל כדעתם דהא יש מקילין אפילו ביום כשהחל בערב שבת כמו שנבאר בהערה הקודמת.

וע"כ בספרו מילי דחיסודות (על ספר חסידים אות י"ז) דאם התחיל לט"ל ב"ח מותר לסיים.
(י) ע"י בא"ר (סק"ה) דכיון דעיקר השעם שלא לקצץ ביום ה' הוא משום דחורו ומגדל בשבת אין זה תיקון כבוד שבת וא"כ כל שכן ביום ד' דיש בו יותר קלקול שאין לט"לם, ולפי דבריו באופן ד"א לקצץ ביום ו' יש לקצץ ביום ה' ולא ביום ד' דכל מה דאפשר לקרל לכבוד שבת יש לקרבו וכ"כ הפמ"ג (מ"ז סק"א), וכן כתב השע"ת (סי' רנ"א) בשם המחזיק ברכה (סק"ד), חובא"ר שנתת תורה ובהנהגתו (סי' ע"ב ס"ק ס"ח), אכן לדעת החת"ס דס"ל דיש איסור ביום ה' פשוט דיותר טוב לקצץ הצפורנים ביום ו' וכן דעת ע"פ [אבל דינא לא קיי"ל כן כמ"ש לעיל], וכ"כ מהנתניא (סעיף ב') דאף דס"ל דליכא איסור בקציצת הצפורנים ביום ה' מ"מ מלשון גראה להקפידא שלא לקצץ ביום ה' אבל ביום ד' אין להקפיד עיי"ש, א"כ לכאור' עדיף לקצץ ביום ד', מ"מ בפנים סתמו כדעת רוב פוסקים דמותר לכתחילה לקצץ ביום ה', וזה עדיף מיום ד' דמינכר טפי שהוא עושה לכבוד השבת.

(יא) שע"ת (סי' ר"ס סק"ב) בשם שו"ת נחלת שבעה (סי' נ"ז) וכ"כ הפמ"ג בשו"ת מגידות (סי' ק"א).
(יב) שו"ת שבתי יעקב (ח"א סי' י"ז).
(יג) כן החיים (סי' תקל"ב סק"ה) ובבא"ה דעת המחבר להקל בכל גוונא עיי"ש.